

منامیه

میرسیدعلی همدانی

تحقیق و تصحیح

اشرف عالی پور

انتشارات جود

۱۳۸۵

همدانی، علی بن شهاب‌الدین، ۷۱۴-۷۸۶ ق
منامیه / میرسیدعلی همدانی: تحقیق و تصحیح اشرف عالی‌پور. -
تهران: جود، ۱۳۸۵.
سی و هشت، ۳۹ ص.

ISBN: 964-96655-5-2

فهرست‌نویسی بر اساس اطلاعات فیبا.
کتابنامه: ص. ۳۸ - ۳۹.

۱. عرفان - - متون قدیمی تا تاریخ ۱۴. ۲. خواب دیدن - - متون قدیمی تا
قرن ۱۴. ۳. خواب. ۴. همدانی، بن‌شهاب‌الدین، ۷۱۴-۷۸۶ ق. - - نقد و
تفسیر. ۵. همدانی، بن شهاب‌الدین، ۷۱۴-۷۸۶ ق. - - کتابشناسی. الف. عالی-
پور، اشرف، مصحح. ب. عنوان.

۲۹۷ / ۸۳

BP ۲۸۳ / ۲ / ۸۸م

م ۸۵ - ۵۳۴۲

کتابخانه ملی ایران

انتشارات جود

تهران، صندوق پستی: ۱۵۸۱۵/۱۴۹۶

منامیه

تصنیف میرسیدعلی همدانی

تحقیق و تصحیح: اشرف عالی‌پور

صفحه‌آرایی: ارگ‌رسانه

طرح جلد: آتلیه دوران

لیتوگرافی: پرتوگراف

چاپ و صحافی: فارسی

نوبت چاپ: اول / ۱۳۸۵

شمارگان: هزار نسخه

شابک: ۹۶۴-۹۶۶۵۵-۵-۲

قیمت: ۱۵۰۰ تومان

همه‌ی حقوق این اثر محفوظ است.

فهرست مطالب

پیشگفتار.....	نه
مقدمه.....	دوازده
اسم و القاب.....	دوازده
ولادت و زادگاه.....	سیزده
نسب و خانواده.....	پانزده
تعلیم و تربیت و مجاهدات راه سلوک.....	شانزده
مهاجرت‌های شیخ.....	بیست و یک
مهاجرت به ختلان (کولاب).....	بیست و یک
مهاجرت علی همدانی به کشمیر.....	بیست و سه
ایام آخر زندگانی سید.....	بیست و چهار
تاریخ وفات.....	بیست و پنج
قطعات در تاریخ وفات.....	بیست و شش
جای درگذشت.....	بیست و شش
آثار سیدعلی همدانی.....	بیست و هشت
آثار عربی.....	سی و دو
آثار منسوب.....	سی و چهار
شیوه‌ی تصحیح و معرفی نسخه‌ها.....	سی و چهار
تصویر صفحات اول و آخر برخی از نسخه‌ها.....	سی و نه
رساله منامیه.....	۱
مقدمه مؤلف.....	۱
فصل اول: مراتب انوار.....	۳
فصل دوم: عالم ظاهر و باطن.....	۱۱
فصل سوم: انواع ضیاء.....	۱۳
فصل چهارم: عالم مثال.....	۱۷
فصل پنجم: نسبت خیالات مقیده یا عالم مثال مطلق.....	۲۰
فصل ششم: تأخیر ظهور نتیجه رؤیا.....	۳۱
فهرست منابع و مآخذ.....	۳۵

پیشگفتار

«الهی! ای کریمی که بخشنده عطائی و ای حکیمی که پوشنده خطائی و ای احدی که در ذات و صفات بی‌همتائی و ای خالقی که راهنمائی و ای قادری که خدائی را سزائی، به ذات لایزال خود و به صفات باکمال خود و به عزت و جلال خود و به عظمت جمال خود که جان ما را صفای خود ده، دل ما را هوای خود ده، چشم ما را ضیاء خود ده و ما را آن ده که آن به.»^۱

سید این رساله‌ی مختصر را در بیان و کیفیت خواب و تعبیر رؤیا و فرق خواب‌های کاملان و ناقصان به تقاضای یکی از مریدان که نامش را ذکر نکرده نوشته است و در ضمن آن در بیان نور هم بحث کوچکی دارد: «نزد ارباب کشف و عرفان نور را سه مرتبه است: مرتبه اول نور حقیقی مطلق، دوم ظلمت، سوم ضیاء.»

درباره‌ی حقیقت خواب، احادیث رسول (ص) را نقل می‌کند که: «الرؤیا ثلث رؤیا من الله و رؤیا من الشیطان و رؤیا حدیث المرء لنفسه» و «أصدقکم رؤیا أصدقکم حدیث».

و صادقان قول که انبیاء و بزرگان دین و اولیاء الله هستند رؤیای ایشان بر حق و درست و مشاهده‌ای است که مانند حالت بیداری می‌باشد ولی ناقصان غافل که شیوه‌ی آنان دورویی است رؤیای آنان حقیقت ندارد زیرا:

«و تحسبهم ایقاضاً و هم رقود»^۱ و «سواء محیاهم و مماتهم»^۲ بیداری آنان هم خواب غفلت است و خواب غفلت آنان موجب حرمان بیشتر می گردد.

در مورد مفاد رساله می نویسد:

«این عجاله ایست به موجب التماس عزیزی از اخوان صفا که حقوق مروت ایشان بر من ضعیف واجب است و اقدام نیات ایشان بر جاده اخلاص ثابت، در بیان حقیقت مثال و خیال مطلق و مقید و کیفیت مراتب مناجات و رؤیا و درجات خلق در ادراک علوم و معانی از عوالم علوی و اطوار خیال و مثال و ارواح و اعیان و غیره به مقتضای آن التماس...»

سبک این رساله مانند سبک معمولی دیگر رسائل سید است. زبان مصنوع و متکلف را به کار نبرده ولی از آیات قرآن مجید و احادیث رسول (ص) بیشتر استشهاد کرده است؛ گاهی به عنوان نقل قول، گاهی برای تکمیل معانی. عبارتی هم در ضمن خواب و تعبیر خواب حضرت یوسف صدیق آورده است که در ذیل نقل می کنیم:

«بعضی رؤیای اهل کمال بعد از چهل سال ظاهر شود و خواب یوسف صدیق علیه السلام از آن جمله بود که از آن روز که گفت: «یا ابت انی رأیت احد عشر کوباً و الشمس و القمر رأیتهم لی ساجدین»، تا آن روز که گفت: «هذا تأویل رؤیای من قبل قد جعلها ربی حقاً» نزد اکثر مفسرین و اهل تواریخ چهل سال بوده است.»

به هر حال، این رساله شامل یک مقدمه و شش فصل می باشد که در فصل اول مراتب انوار را بیان کرده است که شامل سه مرتبه است:

۱. سوره ی کهف، آیه ی ۱۸.

۲. سوره ی جانیه، آیه ی ۲۱.

مرتبه‌ی «نور حقیقی مطلق» و «ظلمت» و «ضیاء» و هر کدام را جداگانه توضیح داده است و شامل یک «تنبيه» می‌باشد. فصل دوم عالم ظاهر و باطن را مطرح کرده است و در فصل سوم انواع «ضیاء» را آورده است که شامل دو نوع «نور محسوس» و «نور لطیف» می‌باشد و «نور لطیف» را کامل مطرح کرده است. در فصل چهارم عالم مثال را مطرح کرده است که عالمی میان عالم ارواح و عالم اجسام می‌داند و به توضیح «خیال مقید» و «مثال مطلق» پرداخته است. در فصل پنجم نسبت «خیالات مقیده» با «عالم مثال مطلق» را شرح داده است، و افراد را به حسب خواب‌هایی که می‌بینند تقسیم‌بندی کرده است؛ از جمله:

۱- افرادی که رؤیای آنان قابل تغییر نیست که آنان را دو قسم می‌داند: یک قسم از آنان «محبوبانند» و قسم دیگر «متوسطان اهل سلوک».

۲- افرادی که رؤیای آنان نیازمند تغییر است که اینها را نیز بر دو قسم می‌داند: قسم اول «متوسطان» و قسم دوم «کاملان» و هر یک از آنان را توضیح می‌دهد.

در فصل آخر علت تأخیر ظهور نتیجه‌ی رؤیا را بیان می‌کند و آن را «علو مرتبه نفس صاحب رؤیا» می‌داند و رؤیای حضرت یوسف (ع) را به عنوان نمونه ذکر می‌کند.